

Pingströrelse. Han ser den som kristocentrisk, restaurationistisk i det att den vill en återupprättelse av urkristendomen, erfarenhetsbaserad, pragmatisk i ljuset av Jesu förestående återkomst och med en självuppfattad unicitet.

Jan-Åke Alvarsson har i en artikel i tidskriften *Tro & Liv* ifrågasatt den officiella och av ledningen iscensatta historieskrivningen av Pingströrelsen i Sverige och efter noga efterforskningar skrivit en samtidigt internationellt bredare och personellt mer mångfacetterad ingång och brygga mellan pingstväckelsen i världen och Pingströrelsen i Sverige.

I *Pingströrelsen Del 1* och *Pingströrelsen Del 2* skriver denna rörelsens eget folk sin egen identitetshandling mitt i en tid av stora förändringsprocesser i rörelsen själv. Det är ett djärvt verk att ta sig för. Det har föregåtts av många och intensiva seminarier där tankelinjer prövats och olika företrädare spånt sina egna tolkningar mot andra i den egna rörelsen. Resultatet är imponerande. Här beskrivs den svenska rörelsens särart i förhållande till både internationell pingstväckelse och andra trossamfund. Vi möter de olika ledarna med deras profiler och alla de övrigas beroende av Lewi Pethrus, rörelsens hövding. Inte minst legitimitetsfrågan finns på sida upp och sida ner. I en rörelse som denna där den lokala församlingen sägs äga den yttersta auktoriteten blir den en sällsam process och knivskarp envig att vinna det gemensamma tolkningsföreträdet i mellanrummet och sammanställningen mellan de olika lokala sammanhangen. Det första bandet beskriver rörelsens historia och utveckling kronologiskt. Det andra bandet är tematiskt uppställt. Bildmaterialet är rikt, inte minst fotona av rörelsens hövding är många. Ett ordentligt sakregister, statistiska tabeller och kartor fulländar detta bokverk.

Vad är då den pentekostala väckelsen? Man brukar säga att det är den del av kristenheten som betonar den heliga Anden och tungotalet. Men det räcker inte med det. Det är kyrkor och sammanhang där förbön för gudomligt helande tar plats som en övernaturlig del av gudstjänsten. Det finns ett medryckande uttryckssätt i hela gudstjänsten. Den pentekostala väckelsen har gemensam bön där alla ber mer eller mindre högt samtidigt men med olika uttryck. Här finns händer lyfta i tillbedjan och lovsång, handpåläggning under förbönen, människor faller under Guds kraft i samband med förbön, man instämmer i predikan med ett «amen» eller ett «halleluja». Det finns utdrivande av onda andar och plats för drömmar, syner och visioner. Harvey Cox har i sitt monumentala verk om denna väckelse talat om ett religionens primalskri och längtan efter en rasterfri direktkontakt med det gudomliga.

Jan-Åke Alvarsson inleder den första delen med att frilägga dessa muntliga, vilda och otuktade drag i

pingstväckelsens historia. Det är svarta rötter till denna väckelse. Det är kvinnor som är huvudpersoner. Det är mycket som väckte anstöt då och det är mycket som väcker anstöt nu. Alvarsson skriver historiskt och belägger på alla möjliga vis sin skrivning men ser sig säkert också runt omkring i dag och skriver för att vinna tolkningsföreträde i frågan om vart rörelsen är på väg nu. Inte minst viktigt är hans kapitel om klassresan bland pingstvännerna i Sverige. Denna rörelse har navigerat nära de små i samhället och arbetarinslaget bland församlingsmedlemmar har varit markant. Alvarsson beskriver Pingströrelsen som ett stycke motkultur i relation till det omgivande samhället. Det finns också hos Alvarsson ett terminologiskt kapitel där han ger utvärderingsinstrument för innehåll och utveckling av ett fenomen som Pingströrelsen. Han talar om pentekostal, evangelikal, fundamentalistisk och karismatisk som nyanser av identitet för denna rörelse. Inte minst är det intressant att försöka förstå skillnaden mellan pentekostal och evangelikal, en skillnad som ibland förblir dold i den svenska spänningen mellan en mer liberal och konservativ kristendom. Den pentekostala och den evangelikala trostolkningen befinner sig båda på den konservativa sidan av kristenheten. Men medan den evangelikala betonar bibelordet, läran och olika «statements of faith» som Lausannedeklarationen tillåter sig den pentekostala en större frihet i termer av den personliga fromheten, den lokala församlingen och den andes vind som blåser vart den vill. I svensk kristenhet finns säkert denna spänning i huvudtraditionerna mellan Evangeliska Frikyrkan, såsom evangelikal, och Pingst — fria församlingar i samverkan, såsom pentekostal.

Det finns internt i detta samlade verk en intressant spänning mellan de olika tolkarna Jan-Åke Alvarsson, Olof Djurfeldt och Ulrik Josefsson. De skriver alla om «rötter och identitet». Men medan Alvarsson skriver om begreppen pentekostal och evangelikal, skriver Djurfeldt om det klassiska fyrfaldiga evangeliet, att Jesus frälser, helar, döper i helig Ande och snart kommer åter och Josefsson om olika praktiker. Det hade varit ännu mer intressant, och därmed också mindre homogent, att låta dessa tre tolkare var för sig angripa samma identitetsfråga och se den från sina olika utgångspunkter. Det är inte svårt att se att Alvarsson anlägger en mer pentekostal profil än de övriga två med säte i det svarta USA, medan Djurfeldt skriver in sig i den svenska Pingströrelsens tradition än en gång och Josefsson utifrån delvis andra källor än Alvarsson ser utvecklingslinjer och möjlig samverkan med andra fåror i den konservativa kristenheten. Inte minst Josefssons igenkännande av nedtoningen av talet om den egna rörelsens unicitet är anmärkningsvärt och intressant. Jag hade gärna sett dessa tre skriva sig samman i en fromhetsformuleringsprivilegiekamp. Vem, eller

vilka, ska skriva framtidens spiritualitet och vägval i denna mångfacetterade rörelse?

En myt i den svenska kontexten som dessa båda band skickligt avlivar är den att Pingströrelsen är socialt omedveten och inaktiv. Pingströrelsen inte bara tilltalar människor från de lägre samhällsskikten utan förmår att lyfta dem vidare på samhällsstegen och i sin tur mobilisera dem till tjänst för sin nästa. Det finns ett utåtriktat drag i denna individinriktade väckelse som ibland undgår bedömare av densamma men som i dessa båda band bär övertydliga drag. Det finns också i dag kompletterande forskning på pingstväckelsen bland indianer i Peru och hur den väl så effektivt som katolska basgrupper förmår att omvända hela samhällen från fattigdom till självhjälp genom individernas primära omvändelse.

Vad är då svensk Pingströrelse? Efter mitt studerande av dessa två band av historieskrivning och tematiska artiklar skulle jag vilja sammanfatta min behållning så att Pingströrelsen i Sverige är en importerad väckelserörelse från Azusa Street i Los Angeles som på ett unikt sätt genom framgångsrika ledare förmådde anknyta till svensk mylla och folkkristendom. Inte minst detta sista skulle kunna äga en mer framtida plats i böckerna. Vad är det i denna karismatik med smått elitistiska drag som samtidigt fungerar så folkligt förankrat? Hur kunde denna amerikanska väckelsekristendom växlas ut i svenska bygder och en folklig själ? Det finns också en brygga mellan nuvarande Svenska Missionskyrkan och denna rörelse som skulle kunna äga en tydligare historieskrivning. «De pingstbetonade», som de kallades på 1920- och 1930-talen, samarbetade över de olika territorierna så att både missionsföreståndare och Lewi Pethrus blev förvillade och varken ägde morot eller piska. Vad är det som förklarar en inhemsk väckelserörelse som den missionsförbundiska och denna importerade rörelse? Det finns mycket att fundera över efter denna gedigna läsning och ett stort tack att uttala både för behållning och hitills obesvarade frågeställningar.

Runar Eldebo

John Allen: *Rättvisans rebell: Desmond Tutu — en biografi*. 490 sid. Libris förlag, Örebro 2007.

Under 1980-talet fanns i Sydafrika två klart lysande kyrkoprofiler i kampen mot apartheid: ärkebiskop Desmond Tutu och pastor Allan Boesak. Båda mycket duktiga predikanter och talare, men tydlig var också Boesaks politiska framtoning i kontrast till Tutus mer politiska oskuldfullhet och personliga integritet.

Desmond Tutu blev, och är, en bild av personlig fromhet, disciplinerat böneliv, kyrklig förankring och profetisk kraft med stor politisk betydelse. Vem skulle kunna vara en bättre skildare av hans liv är den som var hans pressekreterare under ärkebiskopstiden och dessutom informationschef på sannings- och försoningskommissionen i Sydafrika, den kommission som Tutu till stor del var initiativtagare till? Det är just detta som skett i och med att John Allen har skrivit en välskriven och kunnig biografi.

Titeln *Rättvisans rebell* (eng. *Rabble-Rouser for Peace*, Free Press/Simon & Schuster, New York 2006) ger en indikation på det kontroversiella i Tutus sätt att vara präst, biskop och kristen ledare. Att Tutu uppfattats som en kontroversiell person har kanske inte blivit särskilt tydligt i vårt land, men i Sydafrika, liksom i Storbritannien och USA, har han varit en sådan.

Allen skildrar i sin bok Tutus liv från början till idag. Det är en spännande resa läsaren får vara med om. Dels handlar det om en ung människas uppväxt under apartheid, medvetandegörandeprocessen och mognaden till en som på evangeliets grund stod i fronten i kampen mot rasåtskillnad och orättvisa (och en som fortfarande gör detta, om det så gäller den nuvarande sydafrikanska regeringens tillkortakommanden eller homosexuellas rättigheter), dels handlar det om Sydafrikas historia, framför allt dess moderna historia. Läsaren får en initierad beskrivning av både apartheids framväxt och dess nedmonterande med särskilt fokus på kyrkornas, främst den anglikanska kyrkans, roll och agerande.

En av de mer intressanta aspekterna på detta är att Tutu själv har fått uppleva både införandet av detta omänskliga system, varit med i kampen mot det och fått uppleva frukterna av sina och så många andras arbete — frihet och demokrati för «regnbågsfolket»!

Under Tutus unga år med skolgång på olika platser och med olika avstånd till skolan står det i boken att han bland annat åkte mycket taxi. För en svensk läsare framstår detta som underligt: hur kan en fattig svart familj låta ett barn åka så mycket taxi? Det som inte framgår av översättningen är att «taxi» i Sydafrika var, och är, beteckning på de minibussar som är det vanligaste och billigaste fortskaffningsmedlet för fattiga i Sydafrika. Det handlar om läsarens förförståelse av det man läser.

Förförståelse är också viktigt när man i boken tar del av Tutus teologiska utveckling och mognad. Han fick möjlighet att studera i Storbritannien och med sin förförståelse av att vara svart under apartheid och uppleva friheten i Europa blev den traditionella teologin till något mer. Tutu arbetar mycket med begreppet *ubuntu*, vilket i korthet innebär att en människa bara kan vara människa genom andra människor — vi hör ihop. Vidare innebär *ubuntu* att offret inte bara är ett